

Autorský zákon & e-learning

Prof. Vladimír Smejkal
Vysoká škola finanční a správní v Praze
soudní znalec
člen Legislativní rady vlády

I. - Právní východiska

Mezinárodní úmluvy

- ❖ Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 8. září 1886, naposledy revidovaná v Paříži v roce 1971
- ❖ Mezinárodní úmluva o ochraně výkonů umělců, výrobců zvukových záznamů a televizních a rozhlasových organizací, uzavřená v Římě 26. října 1961

Mezinárodní úmluvy

- ❖ Dohoda o zřízení světové obchodní organizace WTO, 15. dubna 1994, příloha 1C: Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví [TRIPS]
- ❖ Smlouva WIPO o právu autorském a Smlouvu WIPO o výkonech výkonů umělců a o zvukových záznamech (ČR přistoupila 6.3.2002 – viz 33/2002 Sb.m.s.)

Právní předpisy ES

- směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů,
- směrnice Rady 92/100/EHS ze dne 19. listopadu 1992 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech souvisejících s právem autorským v oblasti duševního vlastnictví,
- směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993 o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu,
- směrnice Rady 93/98/EHS ze dne 29. října 1993 o harmonizaci doby ochrany práva autorského a databází, v platném znění,
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází,
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti,
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/84/ES ze dne 27. září 2001 o právu na opětný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla,
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o vymáhání práv duševního vlastnictví,

Česká právní úprava

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském a o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů

II. – Otázky a odpovědi

Otázky a odpovědi

- 1) **Jak je to s překreslováním obrazových materiálů (z knížek, z internetu) jak velká musí být odlišnost, aby nedošlo k porušení autorského práva?**

Malá a velká citace – viz volné užití díla (§ 30 a násl.).

Jiná věc je přepracování: podle § 2 odst. 4 Předmětem práva autorského je také dílo vzniklé tvůrčím zpracováním díla jiného.

Míra tvůrčivosti – chráněna není myšlenka, ale její ztvárnění.

Otázky a odpovědi

- 2) **V případě, že není reálně možné (např. příliš nákladné) dohledat autora, jak je to s udělením jeho souhlasu.**

Bez souhlasu to je možné pouze v rámci bezúplatných zákonných licencí, tj. jako citace.

Opačně: nezískání souhlasu autora – z jakýchkoliv důvodů – nevyvíjí z porušení autorských práv!

Otázky a odpovědi

- 3) **Jak konkrétně postupovat jestliže zjistím, že někdo jiný používá mé dílo.**

- 4) **A jak je to v případě, že jde o někoho v zahraničí.**

Pokud to je bez souhlasu a nad rámec možností daných zákonem (v ES, ale i dalších zemích, signatářích mezinárodních úmluv prakticky stejné):

- a) dopis autorovi, kolektivnímu správci dle druhu díla;
- b) předžalobní výzva;
- c) trestní oznámení, občanskoprávní žaloba.

V zahraničí použít místního advokáta!

III. – Modelové případy

Modelové případy

1. **Učitel tvoří materiál pro výuku (např. prezentaci) a použije**

- a) naskenovaný obrázek (flash animaci, část textu, tabulky, ...) z učebnice (zřejmě jiného autora);
- b) stažený obrázek (flash animaci, část textu, tabulky, ...) z Internetu.

Prezentaci bude promítat ve výuce ve své škole.

Platí § 31 – Citace. Nutno použít přiměřeně, uvést údaje o autorovi, název díla a pramen.

Modelové případy

2. Učitel tvoří materiál pro výuku (např. prezentaci) a použije
- a) naskenovaný obrázek (flash animaci, část textu, tabulky, ...) z učebnice (zřejmě jiného autora);
 - b) stažený obrázek (flash animaci, část textu, tabulky, ...) z Internetu.
- Prezentaci bude promítat jako školitel na školení (konferenci) jiných učitelů (zdarma).
- Při užití „v přednášce výlučně k účelům vědeckým nebo vyučovacím či k jiným vzdělávacím účelům“, platí § 31 – Citace. Přiměřeně, uvést údaje o autorovi, název díla a pramen.

Modelové případy

3. Učitel tvoří materiál pro výuku (např. prezentaci) a použije
- a) naskenovaný obrázek (flash animaci, část textu, tabulky, ...) z učebnice (zřejmě jiného autora);
 - b) stažený obrázek (flash animaci, část textu, tabulky, ...) z Internetu.
- Prezentaci bude promítat jako školitel na školení (konferenci) jiných učitelů (za peníze - účastníci platí kurzovné).
- Při užití „v přednášce výlučně k účelům vědeckým nebo vyučovacím či k jiným vzdělávacím účelům“, platí § 31 – Citace. Přiměřeně, uvést údaje o autorovi, název díla a pramen.
- Úplata není rozhodující.**

Modelové případy

4. Učitel tvoří materiál pro výuku (např. prezentaci) a použije
- a) naskenovaný obrázek (flash animaci, část textu, tabulky, ...) z učebnice (zřejmě jiného autora);
 - b) stažený obrázek (flash animaci, část textu, tabulky, ...) z Internetu.
- Prezentaci umístí na internetové stránky školy (své soukromé) k volnému stažení.
- Jde-li o učitelovo dílo, pak pro použitá cizí díla platí § 31 – Citace. Přiměřeně, uvést údaje o autorovi, název díla a pramen.
- Nesmí se jednat o zveřejnění (sdělování) pouze cizího díla!

Modelové případy

5. Učitel vytvoří materiál pro výuku (např. prezentaci) a použije jen své vlastní podklady. Chce tento materiál dát k dispozici ostatním školám k užívání zdarma (za peníze). Pod jakou licencí má materiál vystavit? Co má k materiálu přesně napsat, aby to ostatní učitelé a žáci mohli používat pouze pro výukové účely, ale nemohli do materiálu zasahovat a měnit ho?
- Licenční smlouva.
Ochrana právní a technologická.

Modelové případy

6. Učitel vytvoří materiál pro výuku (např. prezentaci) a použije jen své vlastní podklady. Chce tento materiál dát k dispozici ostatním školám k užívání zdarma (za peníze). Pod jakou licencí má materiál vystavit? Co má k materiálu přesně napsat, aby to ostatní učitelé a žáci mohli nejen používat, ale i dále upravovat a rozšiřovat?
- Licenční smlouva – napsat na principech typu GNU/GPL/Free Software, tj. jako bezúpltná nevýhradní licenční smlouva.
...nutno přesně specifikovat, co se povoluje!

Modelové případy

7. Učitel vytvoří materiály pro výuku na základě grantu (dotace MŠMT, kraje, školy, ...) a použije jen své vlastní podklady. Jak lze právně ošetřit z pohledu MŠMT i autora, aby výsledky práce autora byly použitelné pro všechny školy v Rejstříku škol (žáky i učitele) k nekomerčnímu použití?
8. Je povinností příjemce dotace (grantu) - např. školy předat výsledky práce poskytovateli dotace - MŠMT a nebo dokonce je dát všem školám k užívání automaticky, protože MŠMT (poskyvatel dotace) zastupuje ostatní školy bez žádné smlouvy?

Modelové případy

Rozhodující je obsah smlouvy s poskytovatelem grantu.

Obecně dle zák. č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje, platí:

- a) Jde-li o výsledek veřejné zakázky... práva má poskytovatel;
- b) jinak příjemce (uplatní se zaměstnanecká díla dle AutZ).

Modelové případy

Potom, nejedná-li se o veřejnou zakázku, pak u VaV :

- a) financovaného z veřejných prostředků ve výši přesahující 50 % výše uznaných nákladů je příjemce povinen zpřístupnit výsledky za stejných podmínek stanovených ve smlouvě o využití výsledků všem zájemcům o jejich využití,
- b) podílově financovaného z veřejných prostředků ve výši dosahující 50 % nebo méně uznaných nákladů musí být součástí smlouvy o využití výsledků dohoda o způsobu a termínech využití výsledků,
- c) v případě nevyužití výsledků VaV podílově financovaného z veřejných a z jiných prostředků způsobem a v době stanovené ve smlouvě o využití výsledků je příjemce povinen poskytnout dosažené výsledky k využití za běžných nediskriminujících podmínek všem zájemcům.

Modelové případy

9. **Žák či student vytvoří nějaký materiál v rámci soutěže (dotované MŠMT nebo jiným např. i komerčním subjektem). Jak lze právně ošetřit z pohledu MŠMT i autora, aby výsledky práce žáka byly použitelné pro všechny školy v Rejstříku škol (žáky i učitele) k nekomerčnímu použití?**

Co to je za soutěž? Nejedná-li se o soutěž ve smyslu zákona o veřejných zakázkách, pak podle § 35 odst. 3 AutZ do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nevýdělečně ke své vnitřní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

Modelové případy

Podle § 60 AutZ - Školní dílo:

- (1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla. Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez závažného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu.
- (2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.
- (3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily....

Literatura

Smejkal, V. a kol.: Právo informačních a telekomunikačních systémů. 2. rozšířené vydání. Praha : C. H. Beck, 2004

Smejkal, V.: Internet a paragrafy. 2. vydání, připravuje se 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha : GRADA, 2001 (3. vydání vyjde 2006)

Chaloupková / Svobodová / Holý: Autorský zákon. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2004

Kontakty

* Advokátní kancelář Mgr. Bachrachové
www.pravni-sluzby.cz

* Znalecká kancelář Prof. Smejkal
www.znalci.cz